

6.Рожина Л. Н. Развитие эмоционального мира личности: учебно-методическое пособие. Минск: Высшая школа, 2003. 272 с.

Науковий керівник: Шахова Олена Григорівна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат біологічних наук.

Селюто Мар'яна Дмитрівна,

студентка 4-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ.

ПРОБЛЕМА БРЕХЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

На сьогодні у сучасній психологічній науці феномен брехливості та її психологічні детермінанти є мало вивченими. Це пов'язано з тим, що дана проблема є відносно новою для вітчизняних дослідників і більшість робіт в цій галузі представлені зарубіжними авторами. У різних галузях психології брехню та брехливість вивчають у різних контекстах: загальна психологія розглядає брехню як складову людської поведінки, що має свої психологічні механізми; вікова психологія простежує джерела та розвиток брехні в онтогенезі; педагогічна психологія вивчає брехню як продукт виховання; у соціальній психології брехня виступає як специфічний ракурс процесу комунікації.

«Брехня є соціально дозволеною, люди діють в рамках певних соціальних норм, які узаконюють їх обман. У таких випадках, як правило, брехуна не мучать докори сумління, якщо, звичайно, він упевнений, що це робиться для користі. До такої брехні можна віднести «медичний обман». Такий різновид, на думку багатьох лікарів, виправдана », - стверджує П. Екман [1, с. 52].

Вічна проблема людської щирості, обману і брехні не раз ставала предметом обговорення в художній літературі, філософії, соціології та психології. Виділяється кілька типів брехні:

- ✓ брехня елементарна, корислива, як засіб досягнення егоїстичних цілей;
- ✓ брехня безкорислива, майже художня, коли людина не робить відмінностей між реальністю і власної вигадкою;
- ✓ брехня зі співчуття, яка може бути засобом порятунку життя іншої людини;
- ✓ брехня соціальна, яка затверджується нерідко як борг. Така брехня, на відміну від нічим не прикритої правди, нібито підтримує суспільство, цивілізацію від розпаду і загибелі.

Брехня - твердження, що не відповідає істині, висловлене в такому вигляді свідомо - і цим відрізняється від помилки. Брехня - на думку християнства, винахід лукавого (диявола). Брехня є одним із способів, засобів обману. Брехня завжди заснована на навмисно неістинному затвердженні. Не всякий обман - брехня. Психологічна структура брехні заснована на поєднанні трьох чинників: затвердження особи не відповідає істині; особа усвідомлює неістинність свого затвердження; особа має на меті ввести іншу особу в оману [2,с. 88] .

При настільки глибокої вкоріненості брехні в культурі однозначність оцінки може здатися парадоксальною. Моральний вердикт щодо брехні пов'язаний з хиткістю світу культури. Культура не має під собою ніякого безумовного підстави. Тому, з одного боку, брехня є порушення, але з іншого - без неї неможлива не тільки специфічно людська комунікація, а й людська взаємодія, а значить, і сам людський світ [3. с. 110].

Аналіз причин появи і прояву брехні у дорослих в теоріях різних авторів дозволив І.А. Церковній виділити три напрямки вивчення цього питання: брехливість як моральна категорія; брехливість як результат

соціальних відносин; брехливість в зв'язку з іншими особистісними якостями.

У першому напрямку (брехливість як моральна категорія), можна відзначити наступні основні причини брехні: з ввічливості для підтримки відносин в суспільстві; з метою одержання вигоди для самої себе; брехня для уникнення покарання.

У другому напрямку (брехливість як результат соціальних відносин) розглядаються наступні причини брехливості: брехня як засіб уникнення покарання, отримання вигоди; присутність егоїстичної мотивації брехні; бажання маніпулювати іншими, отримати перевагу.

У третьому напрямку (брехливість у взаємозв'язку з іншими особистісними якостями) виділяються наступні причини брехні: мотивація оцінок: нагороди і покарання; спотворення інформації, для того, щоб не опинитися в незручному положенні; приховування почуттів, їх перебільшення, або применшення.

Незважаючи на різні погляди на брехливість, причини її появи у більшості концепцій схожі, перш за все, взаємозв'язком ситуації брехні з поведінкою особистості [цит. за 4, с.155 - 156].

Отже, феномен брехні може бути розглянутий з точки зору моральності, як результат соціальних відносин, як невід'ємний прояв особистісних якостей, як схильність особистості до маніпуляції та макіавеллізму.

У той же час, К. Васюк і В. Боженко зазначають, що проблема дослідження різних аспектів брехливості розглядається у межах різних наук, ... проте, більшість концепцій мають теоретичний характер, а наявні емпіричні дослідження, як правило, мають епізодичний характер[5, с.10].

Разом з цим, проблема психологічних детермінант брехливості, а також їх гендерна та вікова специфіка, залишається недостатньо вивченою

у сучасній психологічній науці, що окреслює перспективи більш деталізованих досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Дубровский Д. И. Обман. Философско-психологический анализ. Канон+РООИ-Реабилитация, 2010. 336 с.
2. Экман П. Психология лжи. Санкт-Петербург: Питер, 2007. 270 с.
3. Майорчак Н. М. Психологічні аспекти категорії брехні в роботах українських та зарубіжних учених. *Наукові записки Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. №1. С.96 – 104.
4. Холодков И. Склонность ко лжи в контексте особенностей самомониторинга. *Вестник психологии и педагогики Алтайского государственного университета*. 2017. №. 2. С. 154-162.
5. Васюк К., Боженко В. Способы детекції брехні у студентів з різним рівнем емоційного інтелекту. *Psychological journal*. 2017. Т. 10. №. 6. С. 9-24.

Науковий керівник: Ламаш Ірина Володимирівна, доцент кафедри соціології та психології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.

Сергієнко Ганна Валеріївна,

студентка 3-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

КІБЕРБУЛІНГ: СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНЕ ЯВИЩЕ СЕРЕД МОЛОДІ

Актуальність дослідження кібербулінгу серед молоді підтверджується тим, що в сучасному суспільстві важливим постає питання про безпеку підлітків в Інтернет-мережі. Психологічні наслідки знущань - серйозна